

Datum

2020-06-02

Vår referens

Annica Eriksson

Utvecklingssekreterare

annica.eriksson@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Motion av Charlotte Bossen (C) om jämställda utbetalningar av försörjningsstöd STK-2019-115

Sammanfattning

Charlotte Bossen (C) föreslår i motionen *Jämställda utbetalningar av försörjningsstöd* att i de fall ett par erhåller försörjningsstöd ska det ekonomiska stödet automatiskt delas lika mellan båda parterna. Motionären menar att i parrelationer är det ur ett jämställdhetsperspektiv viktigt att båda parterna ges möjlighet till ekonomisk självständighet. En av parterna kan i annat fall hamna i en beroendeställning gentemot den andra partnern. Motionären föreslår kommunfullmäktige uppdra arbetsmarknads- och socialnämnden att omgående inleda ett arbete för att i de fall ett par erhåller försörjningsstöd, ska det ekonomiska stödet automatiskt delas lika mellan parterna. Motionen har remitterats till arbetsmarknads- och socialnämnden för yttrande. Arbetsmarknads- och socialnämnden tillstyrker motionen och ställer sig positiv till att frågan om jämställdhetsperspektivet belyses. Arbetsmarknads- och socialnämndens samlade bedömning är att frågan om jämställd utbetalning är komplex.

Bedömningen är att det är angeläget att se över nuvarande praxis kring utbetalningar av försörjningsstöd i syfte att säkra jämställdheten. Därmed är det inte säkerställt att delade utbetalningar gynnar jämställdheten. Socialtjänstlagen är en ramlag som ger kommunerna en frihet i att reglera vilka krav som ställs på individen för att uppnå självförsörjning. Socialtjänsten kan säkerställa att båda parter får samma information samt tillhandahålla flera alternativ vid utbetalning av bistånd. Barn i behov av samhällets stöd har en särställning i socialtjänstlagen. Att öka jämställdheten när det gäller kontroll över familjens ekonomi bör i ett längre perspektiv medföra att barnen i dessa familjer får bättre och mer jämställda livsvillkor.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

1. Kommunfullmäktige bifaller Charlotte Bossens (C) motion om jämställda utbetalningar av försörjningsstöd.

Beslutsunderlag

- Motion av Charlotte Bossen (C) om jämställda utbetalningar av försörjningsstöd
- G-Tjänsteskrivelse KSAU 200608 Motion av Charlotte Bossen (C) om jämställda utbetalningar av försörjningsstöd
- Remissvar från arbetsmarknads- och socialnämnden
- Arbetsmarknads- och socialnämnden beslut 190620 §247 med Muntlig reservation (S+L)

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2020-06-08

Kommunstyrelsen 2020-06-17

Kommunfullmäktige 2020-09-03

Beslutet skickas till

Motionären

Arbetsmarknads- och socialnämnden

Ärendet

Charlotte Bossen (C) föreslår i motionen *Jämställda utbetalningar av försörjningsstöd* att i de fall ett par erhåller försörjningsstöd ska det ekonomiska stödet automatiskt delas lika mellan båda parterna. Motionären menar att i parrelationer är det ur ett jämställdhetsperspektiv viktigt att båda parterna ges möjlighet till ekonomisk självständighet. En av parterna kan i annat fall hamna i en beroendeställning gentemot den andra partnern.

Motionären föreslår kommunfullmäktige uppdra åt arbetsmarknads- och socialnämnden att omgående inleda ett arbete för att i de fall ett par erhåller försörjningsstöd, ska det ekonomiska stödet automatiskt delas lika mellan parterna.

Motionen har skickats på remiss till arbetsmarknads- och socialnämnden.

Remissinstansens yttrande

Arbetsmarknads- och socialnämnden bifaller motionen och ställer sig positiv till att frågan om jämställdhetsperspektivet belyses. Arbetsmarknads- och socialnämndens samlade bedömning är att frågan om jämställd utbetalning är komplex. För närvarande gör Socialstyrelsen bedömningen att kunskapsläget kring delade utbetalningar är otillräckligt för att en nationell vägledning ska kunna utformas. Arbetsmarknads- och socialnämnden bedömer att det är viktigt att fortsatt följa hur kunskapsläget utvecklas nationellt och lokalt. Arbetsmarknads- och socialnämndens nuvarande bedömning är, att parallellt med att faktiska administrativa utbetalningsmöjligheter undersöks, att det mest verksamma arbetet för ökad ekonomisk jämställdhet för de kvinnor och män som gemensamt ansöker om ekonomiskt bistånd är att aktivt föra dialog med de kvinnor och män som förvaltningen har kontinuerlig kontakt med inom verksamheterna för ekonomiskt bistånd.

En stickprovsundersökning som genomförts i mars månad 2019 av arbetsmarknads- och socialförvaltningen indikerar att utbetalningar av ekonomiskt bistånd till kvinnor och män som gemensamt beviljas bistånd övervägande betalas ut till bankkonto kopplat till mannens personnummer. Arbetsmarknads- och socialförvaltningen saknar möjlighet att kartlägga i vilken utsträckning betalningsmottagaren ensam disponerar kontot eller om det finns två kontoinnehavare kopplat till kontot.

Att dela på utbetalningen av ekonomiskt bistånd kan bidra till att fördela hushållets gemensamma ekonomi mer lika mellan paret men likväl även till att bidra till att mer ojämnt fördela hushållets samlade ekonomi. Det sistnämnda kan gälla om endast ena parten i hushållet har inkomster, eller en betydande del av inkomsterna, och därutöver även erhåller hälften av det kompletterande biståndet.

Arbetsmarknads- och socialnämnden bedömer att det är av vikt att ta del av aktuellt kunskapsläge kring frågeställningen. Socialstyrelsen gjorde i november 2018 bedömningen att det saknas tillräcklig kunskap om och på vilket sätt uppdelade utbetalningar av ekonomiskt bistånd bidrar till ökad jämställdhet samt vilka andra konsekvenser det i övrigt kan medföra för hushållet eller verksamheten ekonomiskt bistånd. Mot den bakgrunden gjorde Socialstyrelsen bedömningen att det för närvarande inte är aktuellt att utforma en nationell vägledning i frågan.

Ekonomisk jämställdhet uppmärksammas på flera sätt inom förvaltningens arbete. Exempelvis ställs inom verksamheten för ekonomiskt bistånd alltid, vid en förstagångsansökan, frågan om till vems konto en eventuell utbetalning av bistånd ska utbetalas till. Med nuvarande administrativa förutsättningar inom ekonomiskt bistånd skulle delad utbetalning innebära mer än dubblade arbetsmoment i själva utbetalningsfasen. Uträkning av delat belopp behöver göras utanför verksamhetssystemet, halva beloppet ska registreras till ena partens personnummer och kodas med korrekta ändamålsuppgifter, därefter ska ny utbetalningsperson väljas och ny kodning med korrekta ändamålsuppgifter göras. En sådan rutin bedöms av arbetsmarknads- och socialförvaltningen gå i motsatt riktning i förhållande till målet med effektivare administration och att möjliggöra mer tid åt personliga möten mellan socialsekreterare och malmöbor i behov av ekonomiskt bistånd.

Ett projektmål inom digitaliseringen är att processautomatisera delar av handläggningen som inte omfattar hantering av beslut. Malmö stad har nyligen, inom ramen för stadövergripande digitalisering, inlett ett arbete att etablera automatiseringsförmåga. Arbetsmarknads- och socialförvaltningens bedömning är att frågan om jämställda utbetalningar särskilt bör uppmärksammas inom ramen av arbetet med processautomatisering under förutsättning att det nationella kunskapsläget kring uppdelade utbetalningar stärks.

Socialdemokraterna (S) och Liberalerna (L) muntlig reservation mot beslutet till förmån för redovisningen av det uppdrag förvaltningen fått av nämnden avseende att utreda möjligheterna att säkra en jämställd utbetalning.

Kortfattat om försörjningsstöd

Socialtjänstens ekonomiska bistånd är välfärdssystemens yttersta skyddsnät som har till uppgift att träda in tillfälligt vid sådana försörjningsproblem som inte kan tillgodoses på annat sätt. Syftet med ekonomiskt bistånd är att ge enskilda personer och familjer en skälig levnadsnivå under svåra perioder. Uppdraget för verksamheter som ger ekonomiskt bistånd innebär dels att hjälpa människor att komma tillrätta med sina försörjningsproblem, dels att pröva deras rätt till ekonomiskt stöd under tiden. Människor med försörjningsproblem lever ofta i ekonomisk utsatthet, antingen på grund av låg disponibel inkomst eller skulder. Därför kan dessa personer även behöva få rådgivning för att få sin vardagsekonomi att gå ihop. Skälen till att människor behöver ekonomiskt bistånd är både strukturella och individuella. Hur stor andel av befolkningen som har svårt att klara sin försörjning på egen hand påverkas av flera samverkande strukturella faktorer, till exempel tillgången på arbete, hur trygghetssystemen är utformade, flyktningmottagandet samt inkomst- och kostnadsutvecklingen. Individuella faktorer är bland annat ålder, utbildning, vistelsetid i Sverige, fysisk och psykisk ohälsa, missbruk eller beroende av något slag.

Socialsekreterare har i första hand fokus på de individuella faktorerna i sitt arbete. Trots att arbetslösheten minskar över lag så finns det grupper som står långt från arbetsmarknaden och

dess trygghetssystem¹.

Omvärldsperspektiv

Målet för svensk jämställdhetspolitik är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Jämställdhet handlar också om att uppmärksamma attityder, normer, värderingar och ideal som påverkar livsvillkoren för kvinnor och män. Jämställdhet handlar om jämlikhet mellan kvinnor och män och innebär att kvinnor och män har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom alla väsentliga områden i livet.

Ekonomiskt bistånd kartläggs ur ett jämställdhetsperspektiv

Socialstyrelsen har på regeringens uppdrag genomfört en kartläggning om socialtjänstens arbete med ekonomiskt bistånd ur ett jämställdhetsperspektiv samt kommunernas behov av stöd i arbetet med att utveckla arbetsmetoder och insatser ur ett jämställdhetsperspektiv². Uppdraget är kopplat till regeringens tidigare uppdrag till Socialstyrelsen att genomföra och följa upp den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.

Inom området ekonomiskt bistånd visar resultat från Socialstyrelsens kartläggning att det finns behov av att utveckla individuellt anpassade insatser för utrikes födda kvinnor med långvarigt försörjningsstöd. Även föräldralediga med ekonomiskt bistånd och deras behov av arbetsmarknadsfrämjande insatser redan under föräldraledigheten behöver uppmärksammas i syfte att förkorta biståndstiderna för kvinnor. Samma kartläggning visar att det i nuläget inte pågår något strukturerat arbete med jämställdhet inom verksamheten ekonomiskt bistånd i någon större omfattning. Däremot framkommer att det finns intresse att utveckla ett sådant arbete, samt att nationellt stöd i det fortsatta utvecklingsarbetet efterfrågas.

Socialstyrelsen ger även exempel på hur kommunerna kan arbeta utifrån ett jämställdhetsperspektiv bland annat tillhandahålla flera alternativ vid utbetalning av bistånd, synliggöra både kvinnan och mannen i hushållet och säkerställa att båda får samma information, betona delaktighet och gemensamt ansvar för ekonomin och för hem och familj för både kvinnan och mannen, föra separata samtal med kvinnan respektive mannen för individuell planering och för att kunna fråga om våldsutsatthet samt använda standardiserade frågor, det vill säga strukturerat stöd för bedömningen.

Andra kommuner

Bland de kommuner som valt att se över praxis för utbetalningar i syfte att uppnå en mer jämställd fördelning mellan män och kvinnor finns det i huvudsak två olika förfaringssätt. Vanligtvis betalar socialtjänsten ut beviljat bistånd till den ena parten i ett biståndshushåll. I ett fåtal kommuner har det tagits beslut om att försörjningsstödet alltid ska delas lika mellan makar/partners. För majoriteten av hushållen innebär detta att bidraget betalas ut till både mannen och kvinnan, eller fördelas lika mellan registrerade partners. Tingsryds kommun var en av de första kommuner att införa delade utbetalningar som praxis och har uppmärksammats som ett positivt exempel.

Socialstyrelsen menar att det inte finns tillräcklig kunskap om det bidrar till mer jämställdhet om utbetalningen till ett hushåll delas upp med en del till kvinnan och en del till mannen. Fördelen med att båda får pengar att disponera kan exempelvis vägas mot konsekvensen att det kan

¹ Lägesrapport 2019 Socialstyrelsen.

² S2017/04387/FST.

uppstå besvärligheter att betala in större räkningar som är gemensamma.

Stadskontorets bedömning

Jämställdhet handlar om jämlikhet mellan kvinnor och män och innebär att kvinnor och män har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom alla väsentliga områden i livet. Motionären menar att i parrelationer är det ur ett jämställdhetsperspektiv viktigt att båda parterna ges möjlighet till ekonomisk självständighet och ett sätt att uppnå detta är att utbetalt försörjningsstöd automatiskt delas mellan parterna. Arbetsmarknads- och socialnämnden tillstyrker motionen men anser att frågan är komplex. Arbetsmarknads- och socialnämnden har (2019-06-20 § 248) gett förvaltningen i uppdrag, att i samband med digital ansökan om försörjningsstöd införa möjlighet till jämställd utbetalning. Resultatet från Socialstyrelsens kartläggning av socialtjänstens arbete med ekonomiskt bistånd ur ett jämställdhetsperspektiv visar, bland annat, att i flera av landets kommuner finns dilemmat mellan socialtjänstlagens intentioner om att visa respekt för personens självbestämmande och integritet och å andra sidan besluta om att dela upp utbetalningen av biståndet utifrån en jämställdhetsaspekt.

Bedömningen är att det är angeläget att se över nuvarande praxis kring utbetalningar av försörjningsstöd med syfte att säkra jämställdheten. Därmed menar inte stadskontoret att det är säkerställt att delade utbetalningar gynnar jämställdheten. Socialtjänstlagen är en ramlag och ger kommunerna en betydande frihet i att reglera vilka krav som ställs på individen för att han/hon ska kunna uppnå självförsörjning. Socialtjänsten kan exempelvis genom att synliggöra både kvinnan och mannen i hushållet, säkerställa att båda får samma information samt tillhandahålla flera alternativ vid utbetalning av bistånd.

Barn i behov av samhällets stöd har en särställning i socialtjänstlagen. Att öka jämställdheten när det gäller kontrollen över familjens ekonomi bör i ett längre perspektiv medföra att barnen i dessa familjer får bättre och mer jämställda livsvillkor.

Ansvariga

Heléne Norberg Direktör

Eva Marie Tancred Utvecklingssekreterare

Andreas Norbrant Stadsdirektör